

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ผู้หญิงในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา ผู้หญิงปกากะญอคนหนึ่งในการช่วยกลุ่มเกษตรกร ภาคเหนือ	
ผู้เขียน	นางสาวธิดาพรรณ จันทร์พิมานสุข	
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สตรีศึกษา)	
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์วิระดา สมสวัสดิ์ ดร.ร่วมเย็น โกไศยกานนท์	ประธานกรรมการ กรรมการ

บทคัดย่อ

การเมืองกระแสหลักมักมองว่าผู้หญิงไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะไม่ค่อยเห็นผู้หญิงเป็นผู้นำหรือตัวแทนในพื้นที่สาธารณะหรือเวทีทางการเมือง แต่ในระดับชุมชนหรือพื้นที่ส่วนตัวผู้หญิงมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติการในเรื่องการสร้างความเข้าใจเรื่องคนอยู่กับป่าในฐานะสมาชิกของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ชื่อว่าเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ (คกน.) เป็นเครือข่ายองค์กรประชาชนในภาคเหนือ จัดตั้งขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2537 โดยกลุ่มชุมชนเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำและนโยบายการอนุรักษ์ของรัฐซึ่งมีการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ซ้อนทับที่อยู่อาศัย ที่ทำกินและเขตป่าของชุมชนประกอบด้วยสมาชิกชาวกะเหรี่ยงสะกอกะเหรี่ยงโปและลาหู่จากเครือข่ายลุ่มน้ำต่างๆ ทางภาคเหนือตอนบนของไทย บ้านแม่คองซ้าย กลุ่มบ้านกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงสะกอหรือปกากะญอ แถบดอยหลวงเชียงดาว เป็นหมู่บ้านหนึ่งในหลายๆ หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายทั้งจากการที่กรมป่าไม้ให้สัมปทานป่าในเขตท้องที่ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาวช่วงปี พ.ศ. 2504 การตั้งหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สลาหลวงในปี พ.ศ. 2518 การประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาวเมื่อปี พ.ศ. 2521 มติกรม. การประกาศชั้นคุณภาพลุ่มน้ำต่างๆ นโยบายการท่องเที่ยวและการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการพัฒนาพื้นที่สูงสามหมื่นไทย-สหประชาชาติในช่วงปี พ.ศ. 2530-2537 ซึ่งได้เข้ามาส่งเสริมให้ชาวบ้าน

ปลูกพืชเศรษฐกิจ กับมีแผนให้อพยพชาวบ้านแม่กองซ้ายออกจากเขตป่าอนุรักษ์เพื่อไปอยู่ในที่ทำกิน
 แห่งใหม่ที่ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว เมื่อชาวบ้านไม่ยินยอม จึงได้ต่อสู้ด้วยการเริ่มจากขอความ
 ช่วยเหลือจากเครือข่ายความสัมพันธ์ทางเครือญาติของปกากะญอและการสนับสนุนจาก
 พี่เลี้ยงนักพัฒนาเอกชนของมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ จนกระทั่งได้ร่วมเคลื่อนไหวกับชุมชนที่ประสบ
 ปัญหาในลักษณะเดียวกันในนามเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือในปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา

จากการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือหรือคคน และการได้รับการ
 การเสริมความเข้มแข็งโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ทำให้ชาวบ้านหญิงชาวบ้านแม่กองซ้ายได้ลุกขึ้นมา
 ตื่นตัวกับปัญหาของตนเองและสังคม รวมถึงร่วมกันคิดร่วมกันรับรู้ร่วมใจกันทำงานเพื่อชุมชนมากขึ้น
 จากแต่เดิมที่เน้นแต่การทำมาหากิน ชาวบ้านแม่กองซ้ายได้ออกไปประชุม ไปชุมนุมที่หน้าสถานที่
 ราชการ เช่น หน้าทำเนียบรัฐบาล หน้าศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ไปเดินขบวนในที่ต่างๆ ไปร่วมงาน
 ศึกษาดูงาน ประชุมเครือข่าย แต่กิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้ส่วนมากผู้ที่มีส่วนร่วมจะกระจุกตัวใน
 กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสและเยาวชนที่เป็นผู้ชาย ผู้หญิงจะเป็นเพียงผู้ปฏิบัติการในชุมชนและเอื้อ
 อำนวยความสะดวกเคลื่อนไหว เช่น อยู่บ้านจัดการงานที่บ้าน ร่วมประชุมในหมู่บ้านหรือรวบรวมเงินให้ผู้นำ
 ออกไปเท่านั้นด้วยความที่ถูกหล่อหลอมให้มีบทบาทที่ทำงานในบ้าน ข้อจำกัดทางวัฒนธรรมที่ไม่ให้
 ผู้หญิงมีสิทธิ์เป็นผู้นำ การเป็นคนชายขอบที่ไม่ได้รับการศึกษาและบริการจากรัฐที่เพียงพอในการ
 พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ความไม่มั่นใจและไม่มีความรู้ด้านกฎหมายและการเมือง และการไม่ได้รับ
 การส่งเสริมจากหน่วยงานทั้งจากรัฐและเอกชนให้ผู้หญิงมีการพัฒนาตนเองและตั้งสมประสงค์ที่
 เพียงพอ

โหม่ (แม่) กุ้ง ผู้หญิงที่เป็นกรณีศึกษา เธอมีบทบาทในการเป็นวิทยากรนำเดินเรียนรู้ป่าใน
 ประเด็นไร่หมุนเวียน บทบาทการเป็นคนอธิบายเรื่องคนอยู่กับป่าขณะที่กำลังเดินป่า กินข้าว หรือเดิน
 ไปในที่ต่างๆ ในชุมชน และการไต่ถามกลับมาจากผู้มาศึกษาเรียนรู้หลายๆ คนซึ่งมาจากต่างถิ่น การ
 กระทำในลักษณะนี้ของโหม่กุ้งคือการมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวของคน ในรูปแบบหนึ่ง ที่หากมอง
 จากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระแสหลักซึ่งมีความซับซ้อนและหลายระดับแล้วผู้หญิง
 เกือบทั้งหมดในคคน จะไม่มีบทบาทการมีส่วนร่วมในทางการเมืองเลย เพราะไม่ได้เป็นผู้นำ ผู้แทน ผู้
 เจรจา ผู้ตัดสินใจ อบต. หรือมีตำแหน่งใดๆ ในการตัดสินใจและกำหนดนโยบาย เช่น สมาชิกสภาผู้แทน
 ราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคม กรรมการธิการร่างพรบ.ป่าชุมชน อนุกรรมการ
 การแก้ไขปัญหาต่างๆ ประธานคคน. กรรมการคคน. กรรมการลุ่มน้ำ กรรมการป่าชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน
 กรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น แต่หากมองจากแง่มุมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการแล้ว

ผู้หญิงแบบใหม่ กุ้งชิและอีกหลายคนในหลายชุมชนก็ได้ร่วมทำหน้าที่นี้ต่อคน. เพื่อเป็นอีกแรงหนึ่งที่จะทำให้ผู้คนที่ไม่เคยรับรู้และเข้าใจชีวิตของคนอยู่กับป่าและดูแลรักษาป่านั้นยอมรับและสนับสนุนให้ชาวบ้านได้อยู่ทำกินในพื้นที่ ระบบการเกษตรแบบไร้หมุนเวียน ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่า ตลอดจนการจัดการทรัพยากรในลักษณะที่สร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนซึ่งจะส่งผลต่อสังคมโลกต่อไป อย่างไรก็ตามยังจำเป็นที่ผู้หญิงจะต้องได้รับการสนับสนุนให้มีพื้นที่และความสามารถที่จะแสดงออกทางการเมืองในแบบที่เป็นทางการด้วย อย่างไรก็ตามการสนับสนุนก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้หญิงออกมาได้ การสลายข้อจำกัดจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้หญิง อาทิ การกำหนดให้มีตัวแทนผู้หญิงมาประชุมคน. การเสริมความรู้ในสิ่งที่ผู้หญิงต้องการมากขึ้น การจัดเวทีเฉพาะของผู้หญิง การจัดวางตำแหน่งที่เหมาะสม การผลักดันให้ผู้หญิงเป็นผู้นำทางการเมือง การจัดสวัสดิการของรัฐที่เหมาะสมและเพียงพอ การปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในครอบครัวให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นซึ่งต้องเริ่มจากการเลี้ยงดูอบรมเด็ก ๆ ในครอบครัวให้มีการแบ่งเบาภาระที่ไม่ยึดติดกับแบบดั้งเดิมเพื่อที่ผู้หญิงจะได้มีโอกาสพัฒนาตนเองและส่งเสริมประสบการณ์ให้กับตนเองในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาต่างๆ มากขึ้น และทัศนคติการยอมรับบทบาทการเป็นผู้นำของผู้หญิงภายในผู้หญิงด้วยกันเองและผู้ชายด้วย

อนึ่ง ท้ายที่สุดแล้ว โครงสร้างการเมืองไทยยังไม่มีการกระจายอำนาจลงไปถึงชุมชนอย่างแท้จริง ความรู้ที่ถูกเรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ยังไม่เป็นที่ยอมรับของอำนาจในระดับสูงที่ประกอบด้วยระบบราชการ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติบางส่วนและองค์กรสิ่งแวดล้อมของชนชั้นกลาง-สูงที่ใช้ความรู้ชุดการอนุรักษ์กระแสหลักที่เชื่อว่าคนอยู่กับป่าไม่ได้ การเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยในขณะนี้จึงยังคงเป็นการเมืองที่การต้อรองขั้นสุดท้ายไม่ได้อยู่ที่ชาวบ้านเช่นแม่กุ้งชิ กระนั้นก็ตามการต่อสู้ของผู้หญิงและชุมชนก็จะต้องดำเนินต่อไปอย่างไม่มีทางเลี้ยว

Thesis Title	Women in the Political Movement Regarding Environmental Issue(s): A Case Study of a Pga K'nyau Woman in the Northern Farmer Network	
Author	Miss Lidapan Janpimansuk	
Degree	Master of Arts (Women's Studies)	
Thesis Advisory Committee	Assoc. Prof. Virada Somswasdi	Chairperson
	Dr.Romyen Kosaikanont	Member

Abstract

In mainstream politics it frequently shows that women don't have much participation because women hardly be seen as the team leaders or representatives in public area or a political stage. But in the community or private area, women are participating in community movements and operational affairs on building an understanding of people lives and forest as the members of the political movement regarding on environmental issues, Northern Farmers Network. Northern Farmers Network, a Northern people's organization network, was founded around 1994 by farmer communities, which were hurt by the low prices of agricultural products and the government's conservation forest zones that overlap with residential and cultivation areas and community forest. Members are Sgaw and Pwo Karen and Lahu from many river basin networks. Ban Mae khong Say, a living area of ethnic group and communities of Sgaw and Pkakenyaw Karen in Doi Luang Chiangdao, is a village in Northern Thailand which receives an impact from several policies of the state agencies. Those include granting forest concession in Tambon Muang Kong, Amphur Chiang Dao by Royal Forest Department from 1961, the formation of Mae Salaluang Watershed Management Unit in 1975, an announcement of Chiang Dao Wildlife Sanctuaries in 1978, the Cabinet's resolution about watershed classification, tourism and development policies - Sam-Mun Highland Development Project of the United Nations between 1987 and 1994 in particular. The project encouraged villagers to cultivate economic crops and planned to remove those who live in Ban Mae Khong Say from forest conservation zone to a new area in Tambon Muang Kong, Amphur Chiang Dao. However, they refused removing and asked for assistance from network of relatives

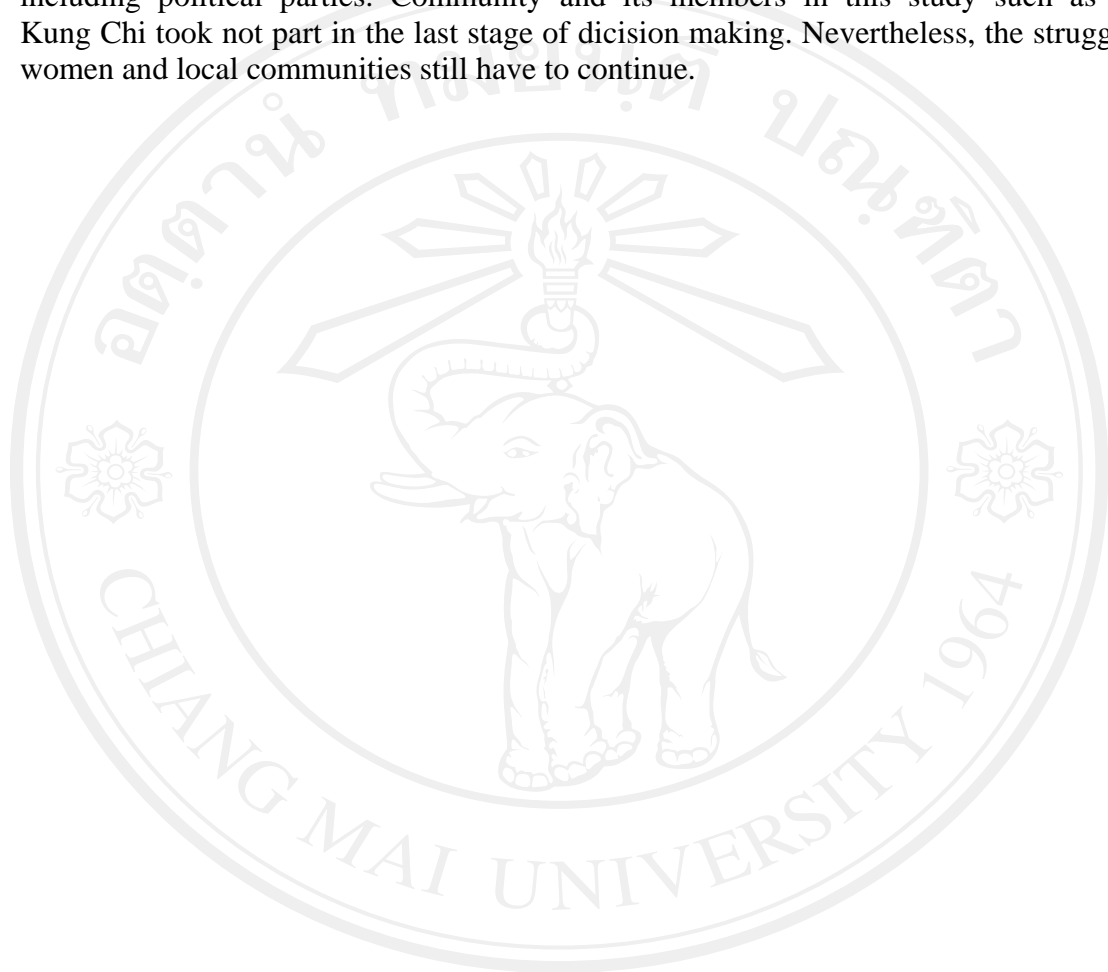
of Pkakenyaw Karen. They received assistance and support from non-governmental community developer of Northern Development Foundation, who joined hand with community which suffered the similar fate. Their collaboration has been developed and Northern Farmers Network was then established in 1994.

From the study, joining as member of Northern Farmers Network urged local people in Ban Mae Khong Say to pay interest in their own and society problems and work altogether for the sake of community rather than earn their living separately. Villagers in Ban Khong Say staged rally in front of the government offices including the Government House, Chiang Mai Provincial Office and attended study visit and network meetings. These activities, however, were mainly done by community leaders, elderly and youth who are men. Women only took responsibility in accommodating the activities including management of household work and money gathering to leaders. The limited role could be pointed to the fact that women have long been instilled to play only role as household work management, culture framework blocks women from being leaders and the absence of women support from both the government and the private sectors to develop themselves.

Moe Kung Chi is the case. She is a lead trainer to educate visitors about rotational shifting cultivation system, explain how people lives in forest and ask them questions during trekking, dinning and strolling in communities. Her action is seemed to be a part of Northern Farmers Network's movements. Almost all of women in Northern Farmers Network have never played any role offially in main stream political affairs as they are not leaders, representatives, negotiators, official, decision makers, and members of Tambon Administrative Organization Councils, or take office as parliament members, senators, Community Forest Act Draft Committee, Northern Farmers Network's head or board, village leaders and committee member. However, if considered unofficially taking part in people's political affairs, women in community including Moe Kung Chi jointly take responsibility in Northern Farmers Network by convincing those who have never had insight about way of life of those who live in forest as well as forest conservation to provide support and recognition for them to further live in the homeland, rotational shifting cultivation system, wisdom of ethnic group and sustainable community management to send positive effect to the world later. However, it is needed for women to have support regarding on space and ability of taking a formal role in political process. Not only support but also breaking apart the limit is an essential on preparation of women's role for instance assigning one women representative on the NFN meeting, educating on what's women requires, setting a women stage, putting them in an appropriate position, pushing them as a leader, providing them enough and proper government welfare and changing in the family's role, which should begin as changing role of raising the children in the family so women will have more time for self development and experience on decision making and solving problems. And It is to improve and acceptable on women role in both men and women's attitude.

In conclusion, the structure of Thai Politics is not yet decentralizing political power to community. Knowledge known as "Local Wisdom" is considered improper and unacceptable for the high authorities such as bureaucrazy, executive power, some members of the legislative and an environmental organization administered by the upper-

middle class who uses the mainstream knowledge of conservation i.e. “people can not coexist with forest”. At the time of this study the environmental movements in Thailand such as the Northern Farmers Network negotiated directly with various stage agencies including political parties. Community and its members in this study such as Moe Kung Chi took not part in the last stage of decision making. Nevertheless, the struggle of women and local communities still have to continue.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved